כא: כיצד הרגל פרק שני בבא קמא

עין משפט נר מצוה

מח א מיי׳ פ״ב מהל׳ מזקי ממון הלכה טו סמג כסלין מז טוש״ע מ״מ סי׳ שלא סעיף יב:

מט ב מיי׳ שם הלכה ח ופיין בהשגות ומ״מ סמג שם טוש״ע מ״מ סי׳ שנב:

נ ג מיי׳ שם הלכה טו סמ״ג שם טוש״ע מ״מ סי׳ שלא סעיף יב וסי׳ שלו סעיף ח:

נא ד ה ש״ע שם סי׳ שלא סעיף יב בהגה״ה:

נב ו ז מיי׳ שם הלכה טז סמג שם טוש״ע שם:

רבינו חננאל

שור פטור בעל הבור דיכיל למימר ליה תורך ברשותי מאי בעי דשטיגן לה לעולם אימא לך בור באותו מקום שהקצהו לרשות הרבים פטור דבור ברשותו הוא אי הכי אמאי פטר בו את השן משום דיכיל מרי דהוא למימר ליה לאו כל כמינך דמקרבת לפירך ברשות הרבים ומחייבת לתוראי. ולשמואל אימא לך לעולם בור כי האי גוונא חייב דכרשות הרבים הוא. אי הכי אמאי מחייב בר את רשן אמר לך בשלמא בור איכא למימר דלאו אדעתיה אלא פירות מי איכא למימר לאו אדעתיה הא קא חזי להו ואתינן לאוקומה מחזרת כתנאי ודחי׳ לה ואמר לא כולי עלמא מחזרת אי כרב אי כשמואל והבא (בהא) פליגי ר״מ ור״י (ס״ל) שן ברשות הניזק הוא שהיא חייבת אבל ברשות הרבים אינה משלמת אלא מה שנהנית ורבי יוסי ור׳ אלעזר סברי אפי׳ ברשות הרבים השן חייבת וזה שכתוב ובער בשדה אחר למעוטי ברשות המזיק כגון שהכניס ארם פירות בחצר חבירו ובא שורו של בעל החצר ואכלם שהוא פטור ומתמהינן זה הוצרך שיאמר לימא לי׳ בעל החצר פירך ברשותאי מאי בעי והדרינן מהא ואמרינן אי דאילפא דמחייב בבהמ׳ הפושטת צוארה ואוכלת מעל גבי חברתה אי דר׳ הושעי׳ דמחייב בעומדת ברה״ר ואוכלת (איכא ביניידו) לר״מ ור׳ יהודה לא שנא להו (ברשות) בין מתוך הרחבה בין מעל גבי חברתה בין מהלכת בין עומדת ואפי׳ קופצת הכל ברשות הרבים אינה משלמת אלא מה שנהנית. ור׳ יוסי ור׳ אלעזר אומרים אינה פטורה ברשות הרבים אלא כעין דרכה במקום שמהלכת בלבד אבל אלו כולן חייב: **מתני׳** הכלב והגדי שקפצו מראש הגג (ז) והגיא נמי הכי כי הא גוונא ומדברי שניהן דייקינן טעמא דקפצו בפשיעה הא בעו לקפוץ ונפלו פטורין שמעינן מינה דתחילתו בפשיעה דאיבעי ליה אסוקי אדעתא דילמא קפצי ופטו באונס פטור (ז) אלא למאן דאמר חייב מאי איכא למימר ופוקי

מסורת הש״ס

(ז) [נקמן כה:]. (ח) [נעיל כ.]. (ט) נעיל יח.. (י) נקמן יו. (נח. כ״מ לי׳ מב. נב:]. (יא) [שמות ככ.]. (יב) ס״פ ונפל מומל ונפל מיטה. (יג) נשל״ל משנה

תורה אור השלם

(ז). כי יבער איש שדה או כרם ושלח את בעירו ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם: שמות כב ד

גליון הש״ס

רש״י ד״ה מחזרת וכו׳ דשמעינן לר״מ. כעין זה כיימא דף סד ס״ב בכה״ר ד״ה כי קאמר:

הגהות הגר״א

[א] תוס׳ ד״ה אדם כו׳ ממון קן נראה כו׳. ב״ב אבל לגני הר״ף ע״כ משלם תלי מק:

מוסף רש״י

על החררה משלם נזק שלם. דהייט שן, והחלקה גדיש הוי לגרומה אלמא אלא מחי, שהוא מגיע כאן המשלת והוא הולך ודולק למקום אחר (לעיל יח:).

רבינו חננאל (המשך)

כגון הכלים שנשברו היו סמוכין לכותל כגון דבוקים שאפי׳ היו הגדיים נופלין מכח קפיצה חרץ לכלים היו נופלים ובין בתחילה ובין בסוף אנוסין הן. רב זביד אמר פעמים אפי׳ נפלו חייבין כגון שהיה הכותל רועע ואמאי חייבין דאיבעי להו אסוקי אדעתא דילמא נפלי ארחי וחברי למאני ודא היא פשיעה ואע״ג דלא נפלי ארחי ונפלי אינהו הגדיים ושברו כלים חייבין האי נמי תחילתו בפשיעה וסופו באונס הוא וכדאמרי׳. ואוקימנא בכותל צר שאינו יכול להלך עד שיפול והכל פשיעה: ת״ר הכלב והגדי שדילגו פי׳ שקפצו כגון זו ששינגו במשכנתנו מלמטה למעלה פטורין אדם ותרנגול שדילגו בין כך ובין כך חייבין פי׳ אדם מועד לעולם ותרנגולין היינו אורחייהו ואקשינן

ח) נלקמן כ״ג. ט) נראה דאמר׳ וכ״ל ומרבינן דאיכא למ״ד דחמלתו בפשיעה ופטרו בתוגם פטור אלא למ״ד חייב וכו׳.

בעלמא בור ברשותו פטור. דלא חייבה תורה אלא על בור ברה״ר וכדילף רבי ישמעאל טעמיה התם [לקמן נ.]: **בעלמא בור ברשותו חייב.** הואיל והפקירו. והכא מ״ט בהמה שאכלתן חיינא: **דבעלמא בור איכא למימר לאו אדעתיה.** דשור לגעורי נפשיה מבור וכיון דברשות נכנס דהא הפקיר רשותו חייב בעל הבור אבל פירות כו׳: **הא קא חזי להו.** ואפילו הומלקה בהן פטור. ואע״ג דכל תקלה בור הוא הני״מ ברה״ר לתין לו רשות לתת שם תקלה: **ר׳ יוסי היינו ת״ק.** דקס״ד דלאו אתוך הרחבה קאי רבי יוסי דלגבי לחיוביה דהא כתיב[ט] ובער בשדה אחר ולא ברה״ר אלא אגידי רחבה קאי דאין דרכה לאכול אלא להלך וזו שאכלה חיינא הלכך היינו ת״ק: **מחזרת איכא ביניייהו.** דשמעינן לר״מ דאמר בגידי הרחבה משלמת מה שהזיקה וקמה בגידי רחבה אבל מחזרת לא וקאמר רבי יוסי אין דרכה להחזיר רגשה ולאכול אלא להלך וזו שהחזירה ואכלה חיינא: **והכא בבער בשדה אחר פליגי.** ואתוך הרחבה נמי מחייב ליה רבי יוסי: **ולא ברה״ר המזיק.** שאם הכניס פירותיו לתלר בעל הבית אלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור: **לימא ליה מאי בעיה ברשותאי.** וקרא למה לי: **דאילפא ורבי אושעיא.** דאמר אילפא לעיל בהמה שפשטה צוארה ואכלה מעל גבי חבירתה חייבת ורבי׳ אושעיא דאמר בהמה הקופצת ואכלה מתוך הקופה חייבת: **איכא ביניייהו.** ר״מ סבר מתוך הרחבה לעולם פטור אלא לפי מה שנהנית ואפילו בדאילפא ור׳ אושעיא ואמאי רבי יוסי למימר אין דרכה לפשוט צוארה על חבירתה ואין דרכה לקפוץ מדרך ולאכול אלא להלך ואית ליה דאילפא ודרבי אושעיא: **מתני׳ מפני שהן מועדין.** לקפוץ. וברגשות הניזק קאמר דמולדה דרגל היא: **על החררה משלם נזק שלם.** דהוי שן ברשות הניזק: **ועל הגדיים חצי נזק.** מפרש בגמ׳ [כב.]: **גמ׳ מחלתו בפשיעה.** דאיבעי לאסוקי אדעתיה דלמא קפלי דהא אורחייהו לקפוץ: **וסופו באונס.** דהא נפלו ונפילה לא הוה ליה לאסוקי אדעתיה: **הניחא למ״ד הו.** אמורלאי פליגי בה בפרק [המפקיד] (ב״מ ל׳ מב.): **דמקרבי כלים לגבי כותל.** טוגא דליכא מחלתו בפשיעה דאי הוי קפלי לגרא ממאני הוי קפלי וכי נפיל להדי כותל ואיתביר מגא אנוס הוא: **שאפילו נפלו חייבין.** ואפילו למ״ד מחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור: **משכחת לה בכותל רעוע.** שמעקה הגג רעוע דאפילו לגבי נפילה הוי פשיעה: **דאיבעי ליה לאסוקי.** בתמיה: **לא נפל ארחי ונפול אינהו הו.** כלומר כיון דסוף סוף לא נפל ארחי אין סופו בפשיעה: **בכותל לר.** שמעקה הגג לר ודחוק וכי הימסם בראש הגג הוה ליה לאסוקי אדעתיה דקפלי אמעקה בדרכן [ז](ומן המעקה שהוא לר נפלי). ליטגא אחרינא לר מסופש: **מלמטה למעלה פטורין.** מנזק שלם ומייב בחלי נזק דמשונין הן: **אדם ותרנגול הו.** אדם אי נמי לאו אורחיה לקפוץ מלמטה למעלה מייב דאין באדם לד תמות אלא בבהמה ותרנגול דרכו לדלג אפילו מלמטה למעלה: בזקירה

בעלמא בור ברשותו פטור ושאני הכא דאמר לאו כל כמינך דמקרבת להו לפירותך לרה״ר ומחייבת להו לתוראי ושמואל אמר בעלמא בור ברשותו חייב דבשלמא בור איכא למימר לאו אדעתיה אלא פירות מי איכא למימר לאו אדעתיה הא חזי להו לימא מחזרת תנאי היא דתניא אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית מצידי הרחבה משלמת מה שהזיקה דברי ר״מ ורבי יהודה רבי יוסי ור״א אומרים אין דרכה לאכול אלא להלך ר׳ יוסי היינו תנא קמא אלא מחזרת איכא ביניייהו ת״ק סבר מחזרת נמי משלם מה שנהנית ורבי יוסי סבר משלמת מה שהזיקה לא דכולי עלמא מחזרת אי כרב אי כשמואל והבא בביער בשדה אחר קא מיפלגי מר סבר [ו]ובער בשדה אחר [ח]ולא ברה״ר ומר סבר ובער בשדה אחר ולא ברשות המזיק ברשות המזיק לימא פירך ברשותי מאי בעי אלא [ט]דאילפא ורבי אושעיא איכא ביניייהו: **מתני׳** [א]הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלם נזק שלם מפני שהן מועדין [ב]הכלב שנטל חררה והלך לגדיש אכל החררה והדליק הגדיש על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם חצי נזק: **גמ׳** טעמא דקפצו הא נפלו פטור אלמא קסבר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור תניא נמי הכי הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלם נזק שלם נפלו פטורין הניחא למ״ד [ג]תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ״ד [ד]חייב מאי איכא למימר [ה]כגון דמקרבי כלים לגבי כותל דכי קפצי בקפיצה לא נפלי עלייהו ואפילו תחלתו בפשיעה ליכא אמר רב זביד משמיה דרבא פעמים שאפילו נפלו נמי חייב משכחת לה בכותל רעוע מאי ניהו דאבעי ליה לאסוקי דעתא דנפיל ארחי סוף סוף לא נפל ארחי ונפול אינהו תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא לא צריכא [ו]בכותל צר תנו רבנן [ז]הכלב והגדי שדלגו ממטה למעלה פטורין מלמעלה למטה חייבין [ח]אדם ותרנגול שדלגו בין מלמעלה למטה בין מלמעלה למעלה חייבין והתניא

פעמיים דלא הוו תקלה דכיון דיש רשות לבני רה״ר ללכת שם כשאין שם פירות מ״כ כשיטלו חיצונים נמצא פעמיים קמוכים לרה״ר לפיכך כל המחזיק בכולן זכה והא דתנן מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית ולא אמר דפטורה מטעם דכל הקודם זכה מיירי שלא נתנו בה״ר כדי להשכים דלא קנסו גופו כדמשמע בהמנית (לקמן דף ל:) וקשה לר״י על פי׳ זה דהא רב אמתמיתין קאי ואמר לא שנו אלא במחזרת ומ״כ רב נמי מיירי בשלא נתנו להשכים ועוד דקאמר אלא פירות הא קחזי ליה ומי בור לאו אדעתיה פירות נמי לאו אדעתיה ונראה לר״י לפרש דרב סבר בור ברשותו חייב דכשהפקיר רשותו ולא הפקיר בורו ונפל בו שור לא מצי א״ל תולא בגירלי מאי בעי דאין אדם יכול לעמוס כל כך כשעובר בה״ר שלא יכנס ברשות אחרים ולפיכך לא היה לו לקרב בורו ממש לרה״ר והא נמי פעורה שלא היה לו לקרב פירותיו ממש לרה״ר שאין בני רה״ר יכולין לעמוס עצמן ושמואל מחייב דמשום שלא היה לו לקרב פירותיו סמוך לרשות הרבים אין לפטור שיכול בעל הפירות לסמוך וגם בעל הבור יכול לסמוך ודמי דבעלמא פטור רב והכא אמר ליה נהי דמי מתזקה א״ל תולא בגירלי מאי בעי מכל מקום לאו כל כמיניה לאיוני לי במאי דמקרבת לפירות ברשות הרבים ושמואל סבר נהי דבעלמא לאו אדעתיה כשנפל לבור הכא לא מצי למימר הכי למפטר בהמה שבמועה אחלמן: **אי** כרב **אי כשמואל.** רבי יוסי לא מצי סבר כשמואל דהא מחייב ברה״ר אלא לומר אי כרב דחשיב אלר הניזק אי כשמואל דחשיב ליה רה״ר אע״ג דלר׳ יוסי אין נפקותא ולפי הקונטרס ניחא טפי אי כרב דחשיב ליה קרן אי כשמואל דחשיב ליה שן:

ומר סבר. פי׳ ר״א ובער בשדה אחר ולא בשדה המזיק אבל ברה״ר חייב ומ״ת דהא לעיל (יח.) אמר דר״א ס״ל כרבי טרפון ועל כרחך מקרן ברה״ר מייתי לה ומ״כ שן ולגל פטור ברה״ר וי״ל דלעיל מיירי לפי המסקנא דהכא:

דאילפא ורבי אושעיא. לאו מענין אחד דרבי אושעיא מיירי בקופצת דהוי קרן ואילפא מיירי על גבי מכירתה דחשיב שן: **הא נפלו פטורין אלמא** קסבר בי׳. ומ״ת היכי דמי אי מקרבי כלים לגבי כותל היכי מיתברי בקפיצה והא אמרינן בסמוך דכי קפלי מאבראי קפלי ואי מרחקי היכי משתברי בנפילה וי״ל כגון שהיו לא מרוחקות ולא מקורבות דמיתברי בין בנפילה בין בקפיצה אי נמי בכלי אריך דאי נפלי לגד הסמוך לכותל מיתבר ואי קפלי מיתבר לגד המרוחק: **אדם** ותרנגול כו׳. וא״ת ומה חידוש באדם דחייב וי״ל דנקט מינה אם הפקיד ביתו לחבירו לשמור ויש שם חש״ו שיש לו ליזהר שלא ידלגו מלמטה למעלה ושברו כלים [ומומר ר״ר] [א] מתוך כך נראה לפרש דהא דקתני הכלב והגדי שדלגו מלמטה למעלה פטורין דהיינו לגמרי דחשיב אונס דאם לא מעמיד אדם בחייב דאי פטורין מנ״ש וחייבין מ״נ ואינו אלא [ז]משנה בעלמא אמאי אצטריך לאשמועינן באדם דחייב ואחי שפיר הא דמסיק ומאי פטורין ואית דגרסי אי הכי אמאי פטורין דמעיקרא ניחא ליה פטורין דס״ד פטורין לגמרי קאמר מלמעלה למטה כמו מלמטה למעלה דלאו אורחיה למיקפץ כלל אבל כיון דמוקי בדאפיך מיפך דאינו אלא משונה בעלמא אמאי פטורין ונראה דגם לפי המסקנא מלמטה למעלה פטורין לגמרי דאנון הוא דלמה יחזור מסברא לאשונה: והתניא

ב) [לקמן כה:]. ג) [נעיל כ.]. ד) נעיל יח.. ה) [לקמן נ.]: **בעלמא בור ברשותו חייב.** הואיל והפקירו. והכא מ״ט בהמה שאכלתן חיינא: **דבעלמא בור איכא למימר לאו אדעתיה.** דשור לגעורי נפשיה מבור וכיון דברשות נכנס דהא הפקיר רשותו חייב בעל הבור אבל פירות כו׳: **הא קא חזי להו.** ואפילו הומלקה בהן פטור. ואע״ג דכל תקלה בור הוא הני״מ ברה״ר לתין לו רשות לתת שם תקלה: **ר׳ יוסי היינו ת״ק.** דקס״ד דלאו אתוך הרחבה קאי דרבי יוסי דלגבי לחיוביה דהא כתיב[ט] ובער בשדה אחר ולא ברה״ר אלא אגידי רחבה קאי דאין דרכה לאכול אלא להלך וזו שאכלה חיינא הלכך היינו ת״ק: **מחזרת איכא ביניייהו.** דשמעינן לר״מ דאמר בגידי הרחבה משלמת מה שהזיקה וקמה בגידי רחבה אבל מחזרת לא וקאמר רבי יוסי אין דרכה להחזיר רגשה ולאכול אלא להלך וזו שהחזירה ואכלה חיינא: **והכא בבער בשדה אחר פליגי.** ואתוך הרחבה נמי מחייב ליה רבי יוסי: **ולא ברה״ר המזיק.** שאם הכניס פירותיו לתלר בעל הבית אלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור: **לימא ליה מאי בעיה ברשותאי.** וקרא למה לי: **דאילפא ורבי אושעיא.** דאמר אילפא לעיל בהמה שפשטה צוארה ואכלה מעל גבי חבירתה חייבת ורבי׳ אושעיא דאמר בהמה הקופצת ואכלה מתוך הקופה חייבת: **איכא ביניייהו.** ר״מ סבר מתוך הרחבה לעולם פטור אלא לפי מה שנהנית ואפילו בדאילפא ור׳ אושעיא ואמאי רבי יוסי למימר אין דרכה לפשוט צוארה על חבירתה ואין דרכה לקפוץ מדרך ולאכול אלא להלך ואית ליה דאילפא ודרבי אושעיא: **מתני׳ מפני שהן מועדין.** לקפוץ. וברגשות הניזק קאמר דמולדה דרגל היא: **על החררה משלם נזק שלם.** דהוי שן ברשות הניזק: **ועל הגדיים חצי נזק.** מפרש בגמ׳ [כב.]: **גמ׳ מחלתו בפשיעה.** דאיבעי לאסוקי אדעתיה דלמא קפלי דהא אורחייהו לקפוץ: **וסופו באונס.** דהא נפלו ונפילה לא הוה ליה לאסוקי אדעתיה: **הניחא למ״ד הו.** אמורלאי פליגי בה בפרק [המפקיד] (ב״מ ל׳ מב.): **דמקרבי כלים לגבי כותל.** טוגא דליכא מחלתו בפשיעה דאי הוי קפלי לגרא ממאני הוי קפלי וכי נפיל להדי כותל ואיתביר מגא אנוס הוא: **שאפילו נפלו חייבין.** ואפילו למ״ד מחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור: **משכחת לה בכותל רעוע.** שמעקה הגג רעוע דאפילו לגבי נפילה הוי פשיעה: **דאיבעי ליה לאסוקי.** בתמיה: **לא נפל ארחי ונפול אינהו הו.** כלומר כיון דסוף סוף לא נפל ארחי אין סופו בפשיעה: **בכותל לר.** שמעקה הגג לר ודחוק וכי הימסם בראש הגג הוה ליה לאסוקי אדעתיה דקפלי אמעקה בדרכן [ז](ומן המעקה שהוא לר נפלי). ליטגא אחרינא לר מסופש: **מלמטה למעלה פטורין.** מנזק שלם ומייב בחלי נזק דמשונין הן: **אדם ותרנגול הו.** אדם אי נמי לאו אורחיה לקפוץ מלמטה למעלה מייב דאין באדם לד תמות אלא בבהמה ותרנגול דרכו לדלג אפילו מלמטה למעלה: בזקירה

ט) נראה דאמר׳ וכ״ל ומרבי אם הכלים משלם נזק שלם.

ז) נראה דאמר׳ וכ״ל ומרבי דאיכא למ״ד דחמלתו בפשיעה ופטרו בתוגם פטור אלא למ״ד חייב וכו׳.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com